

Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos

2011 m. lapkričio 10 d.

Lietuvos ekonomika toliau atsigauja, tačiau tiek namų ūkių, tiek įmonių lūkesčiai dėl tolesnės plėtros pradeda prastėti. Paskutiniu metu realusis Lietuvos BVP augo vis sparčiau, per metus padidėjo pridėtinė vertė ir užimtumas daugelyje ekonominės veiklos rūšių, sumažėjo nedarbo lygis. Tačiau kai kurie ekonomikos segmentai, o būtent susiję su užsienio paklausa, augo lėčiau. Jau kurį laiką mažiau didėja užsienio šalyse parduodamos pramonės produkcijos apimtys. Nuosaikiau auga Lietuvos eksportas – tiek lietuviškos kilmės prekių ir paslaugų, tiek visas šalies eksportas. Tokia ekonominių rodiklių raida susijusi su mažiau palankia importo paklausa Lietuvai svarbiose prekybos partnerėse šalyse – Rusijoje, Vokietijoje, Lenkijoje, Estijoje. Prasčiau nei prieš keletą mėnesių artimiausio laikotarpio perspektyvą vertina Lietuvos namų ūkiai, taip pat ir pagrindinių ekonominės veiklos rūšių – pramonės, prekybos, kitų paslaugų rūšių – įmonės. Todėl prognozuojama, kad netolimoje perspektyvoje Lietuvos realiojo BVP plėtra sulėtės. Tikimasi, kad 2011 m. BVP padidės 6,2, o 2012 m. – 3,5 proc.

Šiuo metu realiojo BVP augimą daugiausia didina privataus vartojimo išlaidos. Pradėjusios didėti praėjusių metų pabaigoje, jos iki šiol auga spartėjančiu tempu. Privatų vartojimą iš pradžių skatino gerėję namų ūkių lūkesčiai, o paskutiniu metu jį palankiai veikia atsigaujanči darbo rinka – didėjantis dirbančiųjų skaičius ir darbo užmokestis. Privataus vartojimo atsigavimą rodo ir kylanti mažmeninė prekyba – daugiau parduodama tiek trumpalaikio, tiek ilgalaikio vartojimo prekių. Vis dėlto prastėjanti padėtis pasaulio ekonomikoje ima bloginti namų ūkių lūkesčius dėl tolesnės ekonominės situacijos Lietuvoje ir dėl padėties darbo rinkoje. Todėl jau metų pabaigoje privatus vartojimas neturėtų spartėti, o vėlesniais ketvirčiais jis prognozuojama, kad augs mažiau. Numatoma, kad privatus vartojimas, 2011 m. paaugęs 6,3 proc., 2012 m. padidės 3,5 proc.

Gana reikšmingai didėja investicijos į bendrąjį pagrindinį kapitalą. Jos daugiausia auga privačiajame sektoriuje, kur investuojama į transportą ir gamybos priemones. Didinti investicijas šiame sektoriuje iki šiol skatino kylantis gamybinių pajėgumų panaudojimo lygis, kuris kai kuriose pramonės šakose (chemijos, medienos, drabužių siuvimo pramonėje) pasiekė prieš nuosmukį buvusį lygį. Išskirtinai dideliu tempu didėja investicijos į transportą, tačiau to buvo galima tikėtis, nes šių investicijų kryptis ekonomikos nuosmukio metu buvo didžiausias. Auganti Lietuvos ekonomika prisidėjo ir prie pastatų bei statinių statybos. Vis dėlto numatoma mažiau palanki ūkio perspektyva darys įtaką ir bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo raidai. Mažėsiantį investicijų augimą rodo jau bemaž pusmetį mažiau didėjantis investicinių prekių importas.

Padėtis darbo rinkoje pastaruoju metu yra akivaizdžiai pagerėjusi. Mažėja nedarbas, krinta nuosmukio metu sparčiai didėję ilgalaikio ir jaunimo nedarbo lygiai. Užimtumo augimą daugiausia lemia paslaugų sektorius, tačiau prisideda ir kitos veiklos – pramonė, statyba. Užimtumą labiausiai skatina didesnis – privatusis – sektorius, tačiau jis jau keletą ketvirčių didėja ir valstybės sektoriuje. Užimtumą didina ir darbo rinkos lankstumą rodančios darbo galimybės – darbas ne visą darbo dieną ir laikinas darbas. Taigi padidėjęs užimtumas būdingas ne vienai veiklai ar sektoriui, o didėja plačiu mastu, apimdamas didelę ūkio dalį. Prognozuojama, kad 2011 ir 2012 m. užimtumas didės (atitinkamai 3,1 ir 1,6 %), o nedarbo lygis mažės, tačiau ir toliau bus didesnis nei vidutinė jo reikšmė nuo duomenų skelbimo pradžios.

Keičiasi ne tik užimtumo, bet ir darbo apmokėjimo rodikliai. Didėjant aktyvumui ir kai kuriose ekonominės veiklos rūšyse trūkstant tinkamos kvalifikacijos darbuotojų, šalyje kyla vidutinis darbo užmokestis. Per metus padidėjusiam darbo užmokesčiui didžiausią įtaką daro paslaugų sektorius, tačiau jis kyla ir kitose veiklose. Numatoma, kad prognozuojamam laikotarpiu vidutinis darbo užmokestis toliau didės. 2011 m. jis turėtų padidėti 4,0, o 2012 m. – 3,0 proc.

Paskutiniu metu užsienio prekybos pokyčius reikšmingiausiai lemia reeksportas. Jis tebėra didesnis negu prieš metus, tačiau pagal sezoniskai pakoreguotus duomenis per paskutinius kelis mėnesius reeksportas krito. Jis sumenko dėl svariai sumažėjusio lengvųjų automobilių pardavimo. Tai turėjo poveikį bendroms tiek prekių eksporto, tiek prekių importo tendencijoms. Lietuviškos kilmės prekių eksportas taip pat yra didesnis nei prieš metus. Pastaruoju metu (pagal sezoniskai pakoreguotus duomenis) šis eksportas vis dėlto nekilo – daugelio prekių eksporto apimtys yra stabilios. Tokią eksporto raidą, kaip minėta, lemia vangesnė importo paklausa užsienio valstybėse. Svarbu pažymėti, kad tuo pat metu Lietuvos eksporto

rinkos dalis tebedidėja. Išorės paklausa turėtų didėti mažiau, todėl prognozuojama, kad ir eksportas kils mažesniu tempu. 2011 m. realusis prekių ir paslaugų eksportas turėtų padidėti 13,2, o 2012 m. – 5,3 proc.

Užsienio prekybos deficitas paskutiniu metu keitėsi mažiau. 2011 m. antrąjį ketvirtį tiek prekybos prekėmis, tiek prekybos paslaugomis balanso ir nominaliojo BVP santykis buvo panašus kaip ir metų pradžioje. Mažai keitėsi ir pajamų balansas. **Tačiau einamosios sąskaitos deficitas padidėjo dėl mažesnio einamųjų pervedimų pertekliaus.** Pastarasis sumažėjo kritus mokėjimams iš ES fondų. Šie mokėjimai artimiausiais ketvirčiais turėtų padidėti. Be to, einamųjų pervedimų balansą ir toliau turėtų palankiai veikti tolygiai didėjančios privačių asmenų perlaidos.

Numatoma Lietuvos ekonomikos raida 2011–2012 m.

	2011 m. lapkričio mėn. prognozė			2011 m. rugpjūčio mėn. prognozė		
	2010	2011*	2012*	2010	2011*	2012*
Kainų ir sąnaudų kaita (procentai, pokytis per metus)						
Vidutinė metinė infliacija (apskaičiuota pagal suderintą vartotojų kainų indeksą)	1,2	4,2	3,0	1,2	4,4	4,1
BVP defliatorius	2,0	4,6	3,2	2,1	5,6	4,0
Darbo užmokestis (kompensacija vienam dirbančiajam)	0,3	4,0	3,0	-0,1	3,8	5,3
Importo defliatorius	9,7	12,6	2,4	9,2	13,6	2,6
Eksporto defliatorius	10,6	11,3	2,4	10,9	12,6	2,4
Ekonominis aktyvumas (palyginamosiomis kainomis, procentai, pokytis per metus)						
Bendrasis vidaus produktas**	1,4	6,2	3,5	1,3	6,2	4,8
Privataus vartojimo išlaidos	-4,9	6,3	3,5	-4,5	6,1	5,2
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos	-3,3	0,3	0,2	-3,4	-0,4	2,9
Bendrojo pagrindinio kapitalo sudarymas	1,0	17,7	9,1	0,0	17,7	11,7
Prekių ir paslaugų eksportas	17,4	13,2	5,3	17,4	12,0	5,7
Prekių ir paslaugų importas	17,3	14,0	5,6	17,9	14,9	6,2
Darbo rinka						
Nedarbo lygis (vidutinis metinis, procentai, palyginti su darbo jėga)	17,8	15,4	13,6	17,8	15,5	13,0
Užimtieji (procentai, pokytis per metus)	-5,1	3,1	1,6	-5,1	2,3	2,7
Išorės sektorius (procentai, palyginti su BVP)						
Prekių ir paslaugų balansas	-1,1	-2,7	-3,3	-0,7	-3,0	-4,2
Einamosios sąskaitos balansas	1,5	-1,3	-2,0	1,8	-1,5	-2,7
Einamosios ir kapitalo sąskaitos balansas	4,2	1,1	0,2	4,5	0,9	-0,6

* Prognozė.

** | BVP sudėtinės dalis neįtraukti atsargų pasikeitimai.

Pasiekusi didžiausią lygį per pastaruosius dvejus metus, metinė infliacija šiek tiek sumažėjo, lėčiau brangstant maistui ir sumažėjus grynajai metinei infliacijai. Per metus pakilusios maisto kainos tebėra svarbiausias infliacijos Lietuvoje veiksnys, tačiau jo poveikis silpsta lėčiau kylant pasaulinėms maisto žaliavų kainoms. Didėjant nerimui dėl pasaulio ekonomikos perspektyvų, naftos kaina per metus pakilo mažiau, todėl sulėtėjo degalų metinis brangimas Lietuvoje ir sumažėjo degalų įtaka infliacijai. Administruojamųjų kainų poveikis, priešingai, didėja, šias kainas labiausiai kelia dėl brangstančio importuojamo kuro kylanti šiluminės energijos kaina. Nuo vidaus vartojimo kaitos priklausančios – pramoninių prekių ir rinkos paslaugų – kainos, įtraukiamos apskaičiuojant grynosios infliacijos rodiklį, daro mažą įtaką infliacijai. Artimiausiu metu ši įtaka neturėtų daug pakilti, nes didėja rizika, kad, prastėjant padėčiai pasaulio ekonomikoje, lėčiau augs ir Lietuvos ūkis. Taigi, prastėjant užsienio šalių ir Lietuvos ekonominės raidos vertinimui, numatoma mažesnė infliacija tiek 2011, tiek 2012 m., sudarysianti atitinkamai 4,2 ir 3,0 proc.